

Frank Westerman: «Mirant el 'negre' de Banyoles, el que veia era la meva blancor»

L'escriptor holandès recupera la seva obra més personal amb la reedició d'«El negre i jo» per Pagès Editors, en què reconstrueix la història de l'africà dissecat i exhibit a mig camí entre la investigació, la novel·la d'intriga i el diari de viatge

En deixar-los a la ciutat, el conductor li va recomanar visitar el museu local, on es trobava «el famós negre». Intrigat, Westerman va entrar al Museu Darder de la localitat. Va ser aleshores quan es va topar amb el cos dissecat d'un home africà exposat des de feia dècades. L'anomenaven el «negre de Banyoles», un sobrenom que reflectia la mirada colonial i deshumanitzadora de tota una època. El cos havia estat exhumat poc després de la seva mort pels germans francesos Jules i Édouard Verreaux cap al 1830, a l'Àfrica colonial, per després ser dissecat i enviat a Europa com a espectacle de ciència i exotisme. El 1916, el taxidermista i veterinari Francesc Darder el va adquirir per a la seva col·lecció, i des d'aleshores es va convertir en la peça central del museu de Banyoles. Frank Westerman va quedar profundament impactat per l'experiència. Poc després va esclatar l'escàndol, el periodista del Diari de Girona, Albert Soler, llavors part de la redacció d'El Punt, va treure a la llum una carta adreçada a l'Ajuntament de Banyoles que s'havia mantingut en secret. La missiva havia estat enviada per Alphonse Arcelin, metge haitià resident a Cambrils, que expressava la seva consternació per l'exhibició del cos dissecat d'un africà al museu local. Arcelin amenaçava de promoure un boicot durant els Jocs Olímpics de Barcelona, que aquell any tenien Banyoles com a subseu de rem. La notícia es va publicar poc després i va iniciar un llarg procés que culminaria amb la decisió de retornar el cos a l'Àfrica. A l'interior de Westerman semblaven encaixar les peces tectòniques. D'aquella inquietud va néixer una investigació minuciosa sobre la història de l'home dissecat: la seva mort a l'Àfrica, el seu trasllat a Europa i el significat cultural, científic i moral de la seva exhibició. El resultat va ser *El negre i jo*, publicat per primera vegada en neerlandès el 2004. Aleshores, la història d'aquell africà embalsamat ja s'havia convertit en un mite arrelat a la memòria col·lectiva de Banyoles. Pagès Editors reedita *El negre i jo*, recuperant un llibre que continua sent tan pertorbador com necessari: una obra que no només reconstrueix l'itinerari d'un cos convertit en objecte, sinó que interpel·la Europa i els seus museus, les seves ciències i els seus silencis sobre la manera com ha mirat, classificat i deshumanitzat «l'altre». El tret de sortida és una mirada: la d'un jove estudiant que observa un home dissecat dins d'una vitrina. Un jove que s'adona que aquesta mirada revelava més coses sobre Europa que sobre l'Àfrica. «Em va costar un temps entendre-ho», comenta Frank Westerman en una comunicació a distància, «però m'he adonat que, en mirar el negre de Banyoles, el que realment veia era la meva pròpia blancor. I això va ser un xoc». A *El negre i jo*, Frank Westerman investiga qui va ser aquest home, però també qui el va col·locar dins d'una vitrina. «La reconstrucció va ser un viatge a través d'arxius. Vaig intentar abordar-ho com un cas sense resoldre: qui era i on i en quines circumstàncies va morir? La història sobre la mirada europea, en canvi, és la part més filosòfica de tot el relat», explica Westerman. «Per a mi, aquesta va ser la secció més desafiadora: interpretar el significat d'El Negre en el debat sobre el racisme científic». Westerman aprofundeix en l'abast generacional i col·lectiu de la història: «Al principi pensava que no tenia per què disculpar-me pels errors dels meus avantpassats, que potser van ser traficants d'esclaus. Però a poc a poc vaig canviar de postura i ara crec que hem d'afrontar el nostre passat col·lectiu. I com que formo part d'aquesta comunitat, comparteixo part d'aquesta responsabilitat». Per a l'autor, l'obra no només obliga a revisar la història europea, sinó també a qüestionar les lògiques contemporànies amb què continuem observant, classificant i jerarquitzant aquells que considerem diferents.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2026/01/19/frank-westerman-mirant-negre-banyoles-lletres-obra-125805878.html>